

**Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын
іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша
мамандарына арналған «Әскери-патриоттық клубтарда Отанды қорғауға
саналы көзқарасты қалыптастыру» біліктілікті арттыру курсының
білім беру бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандарына арналған «Әскери-патриоттық клубтарда Отанды қорғауға саналы көзқарасты қалыптастыру» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) әлеуметтік-педагогикалық бағытта балаларға қосымша білім беруді дамытуға және әрі қарай жетілдіруге қатысты сұрақтарды қамтиды, педагогтердің теориялық, практикалық білімдерін жаңартуды және кәсіби дағдыларын кеңейтуді, оларға әдістемелік көмек көрсетуді қарастырады.

2. Бағдарлама Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК педагогтердің кәсіби қиындықтары мен қажеттіліктерін сауалнама жүргізу арқылы диагностикалау, сондай-ақ талдау жолымен әзірленді.

3. Біліктілікті арттыру курсының (бұдан әрі – Курс) ұзақтығы 80 сағатты құрайды. Сабақ кестесін құрастыру барысында ғылым мен педагогикалық технологиялардың жаңартылуын ескере отырып, бағдарлама тақырыбына өзгеріс енгізуге болады.

4. Курстың білім беру үдерісі оқытудың интерактивті формаларын қамтиды: дәріс, практикалық сабақ, шығармашылық шеберхана, шеберлік сынып, шағын топтарда жұмыс, дөңгелек үстел, конференция, тренинг, жобаларды қорғау.

5. Бағдарлама балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын қосымша білім беру ұйымдары педагогтерінің кәсіби және педагогикалық шеберліктерін жетілдіруге бағытталған.

6. Бағдарлама жинақталған тәжірибесін таратқан педагогтермен тікелей байланысуға, олардың қызметін инновациялық тұрғыдан талдау және зерделенген тәжірибесі негізінде педагогикалық қызметтің вариативтік моделін құруға мүмкіндік береді.

7. Бағдарлама оқыту бағдарламаларын жүргізу әдістемесін дамытуға және жетілдіруге, тыңдаушылардың әскери-патриоттық бағытқа, қосымша білім беру жүйесіндегі балалар қоғамдық қозғалысына қызығушылығын арттыруға ықпал етеді. Бағдарлама ұжымдық жұмыстың жаңа түрлерін, инновациялық педагогикалық технологияларды ашады.

2-тарау. Глоссарий

8. Бағдарламада қолданылатын ұғымдар:

1) скери-патриоттық клуб – балалар мен жасөспірімдерді патриоттық тәрбиелеумен, салауатты өмір салтын насихаттаумен айналысатын қоғамдық ұйым;

2) балаларға қосымша білім беру – баланың зияткерлік, рухани-адамгершілік, дене бітімін жетілдірудегі білім беру қажеттіліктерін жан-жақты қанағаттандыруға бағытталған білім берудің түрі; меншік түріне және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан қосымша білім беру ұйымдары ұсынатын қызмет;

3) балалар қоғамдық бірлестіктері – әлеуметтік тәжірибені жинақтау, құндылық бағдарларын қалыптастыру және өзін-өзі жүзеге асыру мақсатында біріккен балалар мен ересектердің бірлескен іс-қимылдарын білдіретін әлеуметтік қозғалыс;

4) клуб (ағылш. club немесе club арқылы неміс. club) - адамдардың ортақ қызығушылықтары бар (іскерлік, танымдық, дамытушылық, ойын-сауық, коллекциялау және басқалар), көбінесе қауымдастыққа, ұйымға немесе қауымдастыққа ресми түрде біріккен кездесу орны;

5) Отансүйгіштік – өз Отанына, өз халқына деген адалдық пен махаббат және өз Отанының мүддесі үшін кез келген құрбандар мен ерліктерге дайындық;

6) STEAM – оқушыларға кез келген қиындықтағы тапсырмаларды орындауға мүмкіндік беретін әмбебап практикалық-бағытталған тәсіл.

3-тарау. Бағдарлама тақырыптары

9. Теориялық және практикалық академиялық сағаттар саны көрсетілген Бағдарлама тақырыптары:

1) нормативтік құқықтық модуль – 6 сағат (6 – теория).

Кіріспе. Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беру: жағдайы және даму келешегі – 2 сағат (2 – теория).

Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметтерін реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздері – 2 сағат (2 – теория).

Білім беру ұйымдарында сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шаралары – 2 сағат (2 – теория);

2) психологиялық-педагогикалық модуль – 24 сағат (8 – теория, 16 – практика).

Балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу - табысты әлеуметтендіру шарттарының бірі – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Бала жағдайының психологиялық-педагогикалық диагностикасы – 6 сағат

(2 – теория, 4 – практика).

Балалар бірлестігі жағдайында шығармашылық қызмет арқылы өзара қарым-қатынас психологиясы – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Әскери-патриоттық клубтарда балалардың жас ерекшеліктері – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика);

3) теориялық-технологиялық модуль – 20 сағат (10 – теория, 10 – практика).

Қосымша білім беруде STEAM-технологияларды енгізу – 2 сағат (2 – теория).

Қосымша білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыстағы инновациялық технологиялар – 2 сағат (2 – практика).

Коммуникация және тұлғааралық қарым-қатынас дағдылары – 2 сағат (2 – теория).

Әлеуметтік педагогтің қосымша білім беру ұйымдарымен педагогикалық өзара қарым-қатынас ерекшеліктері – 2 сағат (2 – теория).

Заманауи жағдайда жастарды азаматтық-патриоттыққа тәрбиелеу. Өңірдегі азаматтық-патриоттық және әскери-патриоттық тәрбиенің нысандары мен әдістері – 2 сағат (2 – теория).

Әскери-патриоттық клубтардың білім беру процесіндегі заманауи педагогикалық технологиялар – 2 сағат (2 – практика).

Жалпы білім беретін мектептерде және қосымша білім беру ұйымдарында әскери-патриоттық клубтардың қызметін ұйымдастыру – 4 сағат (2 – теория, 2 – практика).

Білім алушының тұлғалық қызығушылығындағы отбасы мен әскери-патриоттық клубтың өзара қарым-қатынасы – 2 сағат (2 – практика).

Әскери-патриоттық клуб – тұлғаны әлеуметтендіру факторы – 2 сағат (2 – практика);

4) практикаға бағдарланған модуль – 30 сағат (16 – теория, 14 – практика).

Балаларды тұрғылықты жері бойынша сабақтан тыс уақытта жұмыспен қамту – құқық бұзушылықтың алдын алу құралдарының бірі – 2 сағат (2 – теория).

Балалар бірлестігінің коммуникациялық ортасындағы тренинг және коучинг технологиялары – 2 сағат (2 – практика).

Өмірге деген құндылықты қалыптастыру механизмдері – 2 сағат (2 – теория).

Балаларды жұмыспен қамтуда және олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда әскери-патриоттық клубтардың рөлі – 2 сағат (2 – теория).

Әскери-патриоттық клубтарда әлеуметтік жұмыстың ерекшеліктері – 2 сағат (2 – теория).

Әскери-патриоттық клубтар және басқа да бос уақытын қамту ұйымдары арқылы тұрғылықты жері бойынша жұмыс ерекшеліктері – 2 сағат (2 – теория).

Қосымша білім беруде бейіндік технологияларды пайдалану – 2 сағат (2 – теория).

Денсаулық сақтау технологияларын қолдану – зиянды әдеттердің алдын алу шарты – 2 сағат (2 – практика).

Балалар әлеуметтік коммуникациясын, ақпараттық кеңістікті, бала тұлғасының шығармашылық дамуын дамытуға арналған тренингтер – 2 сағат (2 – практика).

Әскери-патриоттық клубтар қызметінің бағдарламасы – 2 сағат (2 – практика).

Ойын техникасы және анимация негіздері. Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, ойын әрекетін таңдау, ұйымдастыру және іске асыру – 4 сағат (2 – теория, 2 – практика).

Ата-аналармен жұмыстағы заманауи технологиялар: «демалыс күнінің» бағыты – 4 сағат (2 – теория, 2 – практика).

Жасөспірімдер клубының заманауи педагогінің инновациялық қызметі. Жоба қорғау – 2 сағат (2 – практика).

Барлығы – 80 академиялық сағат: теория – 40, практика – 40.

4-тарау. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

10. Бағдарлама мақсаты: әскери-патриоттық клубтардың, оқушылар сарайларының, жалпы білім беретін мектептердің педагог және басқа қызметкерлерінің білімдерін жаңарту және кәсіби шеберлігін жетілдіру үшін жағдай жасау, оларды қазіргі Қазақстанның балалары мен жастарын азаматтық тәрбиелеудің нысандары мен әдістеріне оқыту.

11. Бағдарлама мақсатына жету үшін келесі міндеттер айқындалған:

1) тыңдаушыларды балаларға қосымша білім беру жүйесінің заңнамалық және нормативтік құқықтық актілеріндегі, мазмұнындағы, оқытудың заманауи білім беру технологияларындағы жаңартулармен таныстыру;

2) білім алушының жеке тұлғасын әлеуметтендіру және тәрбиелеудің әр алуан түрлеріне кіріктірілген тәсілдерді енгізу;

3) әскери-патриоттық клубтарда педагогикалық қызметтің жекелеген компоненттерін немесе тұтас білім беру процесін жобалау;

4) ғылым жетістіктерімен және білім алушының жеке тұлғасын әлеуметтендірудің үздік тәжірибесімен танысу;

5) әскери-патриоттық клубтардың педагогтеріне әдістемелік және практикалық көмек көрсету.

12. Курстың соңында балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандардың білімдері жаңартылады және кәсіби құзыреттілік дағдылары жетілдіріледі.

Курс соңында тыңдаушылар:

1) біледі:

балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметін реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздерін;

Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беруді дамытудың жағдайы мен даму келешегін;

білім беру ұйымдарында сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды;

«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы, «Рухани жаңғыру» бағдарламасы негізінде балалармен және жасөспірімдермен тәрбие жұмысының бағыттарын;

тәрбиенің негізгі принциптерін (гуманизм, патриотизм, руханилық, төзімділік және т. б.);

білім берудегі жүйелік, құзыреттілік және іс-әрекет тәсілдерінің мәнін.

2) меңгереді:

бала жағдайының психологиялық-педагогикалық диагностикасын және балалар бірлестігі жағдайында шығармашылық қызмет арқылы өзара қарым-қатынас психологиясын өткізуді;

қосымша білім беруге STEAM-технологияларды енгізуді және қосымша білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыстағы инновациялық технологияларды енгізуді;

коммуникация және тұлғааралық қарым-қатынас дағдыларын және әлеуметтік педагогтің қосымша білім беру ұйымдарымен педагогикалық өзара қарым-қатынас ерекшеліктерін қолдануды;

өңірдегі азаматтық-патриоттық және әскери-патриоттық тәрбиенің нысандары мен әдістерін, әскери-патриоттық клубтардың білім беру процесіндегі заманауи педагогикалық технологияларды қолдануды.

3) дағдысын қалыптастырады:

балалар бірлестігінің коммуникациялық ортасындағы тренинг және коучинг технологияларын және өмірге деген құндылықты қалыптастыру механизмдерін;

әскери-патриоттық клубтар қызметінің бағдарламасын және жасөспірімдер клубының заманауи педагогінің инновациялық қызметін.

5-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

13. Бағдарлама құрылымы:

1) жалпы ережелер;

2) глоссарий;

3) бағдарлама тақырыптары;

4) бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері;

5) бағдарламаның құрылымы мен мазмұны;

6) оқу процесін ұйымдастыру;

7) бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі;

- 8) оқыту нәтижелерін бағалау;
- 9) курстан кейінгі қолдау;
- 10) негізгі және қосымша әдебиеттер тізімімен қамтылады.

14. Бағдарламаның мазмұны төрт модульден тұрады:

- 1) нормативтік құқықтық;
- 2) психологиялық-педагогикалық;
- 3) теориялық-технологиялық;
- 4) практикаға бағдарланған.

15. Нормативтік құқықтық модуль балаларға қосымша білім берудің заңнамалық, нормативтік құқықтық базасының жаңару, қазақстандық білімнің жаңғыру бағыттары бойынша сұрақтарды ашады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

- 1) Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беру: жағдайы және даму келешегі;
- 2) балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметтерін реттеудің заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздері;
- 3) білім беру ұйымдарында сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шаралары.

16. Психологиялық-педагогикалық модуль балалармен психологиялық-педагогикалық жұмыс бойынша білімді жетілдіруді, бала тұлғасын дамыту, балалардың жас ерекшеліктері, балалар бірлестігінің қалыптасу заңдылықтарын, тұлғааралық қарым-қатынас мәселелерін, тұлғааралық және топтық шиеліністердің алдын алу мәселелерін қарастырады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

- 1) балаларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу - табысты әлеуметтендіру шарттарының бірі;
- 2) бала жағдайының психологиялық-педагогикалық диагностикасы;
- 3) балалар бірлестігі жағдайында шығармашылық қызмет арқылы өзара қарым-қатынас психологиясы;
- 4) әскери-патриоттық клубтарда балалардың жас ерекшеліктері.

17. Теориялық-технологиялық модуль жаңа педагогикалық, жобалық және зерттеу технологияларын, аула және әскери-патриоттық клубтардағы қызметтің мазмұны мен нысандарын, оларды қолдану ерекшеліктерін, негізгі күтілетін нәтижелерді ашады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

- 1) қосымша білім беруде STEAM-технологияларды енгізу;
- 2) қосымша білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыстағы инновациялық технологиялар;
- 3) коммуникация және тұлғааралық қарым-қатынас дағдылары;
- 4) әлеуметтік педагогтің қосымша білім беру ұйымдарымен педагогикалық өзара қарым-қатынас ерекшеліктері;
- 5) заманауи жағдайда жастарды азаматтық-патриоттыққа тәрбиелеу.

Өңірдегі азаматтық-патриоттық және әскери-патриоттық тәрбиенің нысандары мен әдістері;

6) әскери-патриоттық клубтардың білім беру процесіндегі заманауи педагогикалық технологиялар;

7) жалпы білім беретін мектептерде және қосымша білім беру ұйымдарында әскери-патриоттық клубтардың қызметін ұйымдастыру;

8) білім алушының тұлғалық қызығушылығындағы отбасы мен әскери-патриоттық клубтың өзара қарым-қатынасы;

9) әскери-патриоттық клуб – тұлғаны әлеуметтендіру факторы.

18. Практикаға бағдарланған модуль практикалық білім беруге көшу жағдайында педагогикалық қызметті жетілдіруге, аула және әскери-патриоттық клубтарда практикалық сабақтар барысында меңгерілуі мүмкін инновациялық жобаларды іске асыруға ықпал етеді.

Модульдің болжамды тақырыптары:

1) балаларды тұрғылықты жері бойынша сабақтан тыс уақытта жұмыспен қамту – құқық бұзушылықтың алдын алу құралдарының бірі;

2) балалар бірлестігінің коммуникациялық ортасындағы тренинг және коучинг технологиялары;

3) өмірге деген құндылықты қалыптастыру механизмдері;

4) балаларды жұмыспен қамтуда және олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда әскери-патриоттық клубтардың рөлі;

5) әскери-патриоттық клубтарда әлеуметтік жұмыстың ерекшеліктері;

6) әскери-патриоттық клубтар және басқа да бос уақытын қамту ұйымдары арқылы тұрғылықты жері бойынша жұмыс ерекшеліктері;

7) қосымша білім беруде бейіндік технологияларды пайдалану;

8) денсаулық сақтау технологияларын қолдану – зиянды әдеттердің алдын алу шарты;

9) балалар әлеуметтік коммуникациясын, ақпараттық кеңістікті, бала тұлғасының шығармашылық дамуын дамытуға арналған тренингтер;

10) әскери-патриоттық клубтар қызметінің бағдарламасы;

11) ойын техникасы және анимация негіздері. Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, ойын әрекетін таңдау, ұйымдастыру және іске асыру;

12) ата-аналармен жұмыстағы заманауи технологиялар: «демалыс күнінің» бағыты;

13) жасөспірімдер клубының заманауи педагогінің инновациялық қызметі.

6-тарау. Оқу процесін ұйымдастыру

19. Оқу процесін ұйымдастыру аудиториялық және қашықтан оқыту түрінде сабақтар өткізуді, сондай-ақ, тыңдаушылардың өз бетінше жұмыс

жасауын қарастырады.

20. Бағдарлама педагогтердің шығармашылығын таныту үшін дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді қолдана отырып, қажетті жағдай жасайды. Бағдарлама педагогтердің шығармашылығын таныту үшін дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді қолдана отырып, қажетті жағдай жасайды. Бағдарлама заманауи талаптарға сәйкес балаларға қосымша білім беру қызметін және даму үдерісін заңнамалық және нормативтік құқықтық, ғылыми-зерттеу, бағдарламалық-әдістемелік, практикалық қамтамасыз етуге және Қазақстан Республикасының қосымша білім беру сапасын жетілдіру бойынша мақсаттылық, тұтастық және әрекеттердің жүйелілігін қамтамасыз етуге бағытталған теориялық және практикалық сабақтарды қамтиды.

21. Оқу процесі оқытудың интерактивті әдістері арқылы жүзеге асырылады: пікірсайыстар, тренингтер, бейнефильмдерді талқылау, мәселелерді бірге шешу, жобаларды қорғау.

22. Курс тыңдаушыларының мақсатты тобы: меншік нысанына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандары.

7-тарау. Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі

23. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету – бұл Бағдарламаның модульдері бойынша қажетті барлық оқу-әдістемелік құжаттардың және материалдардың көмегімен қосымша білім беру ұйымдарының педагогтері мен бейіні бойынша мамандарын оқытуды ұйымдастыру және оны іске асыру үшін қажетті жиынтық.

24. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мынадай материалдардан тұрады.

оқу-әдістемелік құралдар;

тренер/оқытушы/тьютор, тыңдаушыға арналған әдістемелік ұсынымдар;

дәріс конспектісі;

практикалық сабақтар бойынша құралдар;

білуін, меңгеруін, дағдысын бақылау материалдары;

гlossарий (анықтамалық, сөздік);

таныстырылым және үлестірмелі материалдар;

практикалық сабақтың әдістемелік материалдары;

аудио, бейне және мультимедиялық материалдар;

негізгі, қосымша әдебиеттер ретінде тыңдаушыларға ұсынылатын оқу әдебиеттерінің тізімдері және басқалар.

Оқу-әдістемелік кешендер басылымдық (кітаптар, кітапшалар) нұсқасында, электронды түрінде де қолданылуы мүмкін.

25. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету Бағдарламаның модульдері бойынша:

1) нормативтік-құқықтық модуль – Қазақстан Республикасының білім

мәселелері бойынша заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілерімен;

2) психологиялық-педагогикалық модуль – электрондық оқыту ресурстарымен (аудио-, бейне- материалдары, анимация және суретпен сипаттау), тренингтің, практикалық сабақтың әдістемелік материалдарымен;

3) теориялық-технологиялық модуль – оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыру бойынша бағдарламалармен, білім мазмұнын жаңарту бойынша әдістемелік ұсынымдармен, оқу-әдістемелік құралдарымен, оқу-анықтамалық (гlossарий, анықтамалық, сөздік және басқа) материалдарымен;

4) практикаға бағдарланған модуль – заманауи оқу-әдістемелік кешендердің, практикалық сабақтардың, шеберлік сыныптардың, тренингтердің, таныстырылым материалдарының әзірлемелерімен;

5) әр модуль –басылып шыққан немесе электронды нұсқадағы дәрістердің конспектілерімен іске асырылады.

8-тарау. Оқу нәтижелерін бағалау

26. Курс соңында балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандардың білімдерін жаңарту, толықтыру және кәсіби құзыреттілік дағдыларын жетілдіру қарастырылады.

27. Оқу процесінің соңында тыңдаушылардың білімдерін бақылау және бағалау мақсатында (таңдау бойынша):

- 1) жобаны презентациялау;
- 2) қорытынды тестілеу жүргізіледі.

28. Курстың қорытындысы бойынша тест тапсырмалары:

1) білім беру жүйесіндегі заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерді;

2) қосымша білім беру ұйымдарын басқаруға заманауи тәсілдерді;

3) шығармашылық қызмет үдерісінде психологиялық-педагогикалық аспектілерді;

4) оқытудың инновациялық технологиялары мен әдістерін білуге қатысты сұрақтарды қамтиды.

29. Курстың қорытындысы бойынша жобаның тұсаукесері зерттеу жұмысын жеке немесе оқыған модульдер бойынша топта қорғауды қарастырады.

30. Бағдарламаны іске асырудың қорытындысы бойынша бақылау жұмысын бағалау өлшемдері.

«Сынақ» (тест: 50 пайыз және одан жоғары) – педагог және бейіні бойынша маман орындалған тапсырманың проблемалық саласын біледі, шешілетін проблеманың бастапқы себептерін түсінеді, тапсырманы орындау үшін білімдерін қолданады, проблеманы шешу үшін тәсілдерді (әдістер, құралдар, нысандар, аспаптар және тағы басқа) талдайды және жинақтайды,

күнделікті практика проблемаларын шешу үшін тапсырманы орындау маңыздылығын бағалайды.

«Сынақтан өтпейді» (тест: 50 пайыздан төмен) – педагог және бейіні бойынша маман орындалған тапсырманың проблемалық саласын жеткіліксіз біледі, шешілетін проблеманың бастапқы себептерін түсінбейді, тапсырманы орындау үшін білімдерін қолданбайды, проблеманы шешу үшін тәсілдерді (әдістер, құралдар, нысандар, аспаптар және тағы басқа) талдай алмайды және жинақтай алмайды, күнделікті практика проблемаларын шешу үшін тапсырманы орындау маңыздылығын төмен бағалайды.

9-тарау. Курстан кейінгі қолдау

31. Курстан кейінгі қолдау педагогтің жеке міндеттерін шешуге бағдарланған, мынадай элементтерден тұрады: өзін анықтауы, құзыреттілігінің өзектілігі, кері байланыс, үздіксіздік. Курстан кейінгі кезең толық жасалған рефлексияны, Курстан соң олардың іске асыратын қызметі туралы шығармашылық есебін болжайды.

32. Курстан кейінгі қолдау көрсетуде педагогтің қызметіне мынадай нысандар қолданылады:

- 1) кәсіби дамуының нәтижелері;
- 2) педагог Курс өткен соң бірінші күнтізбелік жыл ішінде үштен кем емес өзіндік жұмысын ұйымдастыру және өткізу;
- 3) Курстан өткен және алған білімін, біліктілігін, дағдыларын жұмыс тәжірибесінде қолданатын педагогтерді тәжірибе алмасу бойынша іс-шараларға қатысуға тарту, олардың іс-тәжірибесін көпшілік алдында мойындау;
- 4) Курс бағдарламасына түзету енгізу.

33. Педагогтің қызметіне курстан кейінгі қолдау көрсету мониторингі үш жыл бойы жылына бір рет сырттай немесе қашықтық нысанында өткізіледі.

34. Курстан соң әр тыңдаушы кәсіби дамуының жеке жоспарын даярлайды және курс ұйымдастырушыларына шығармашылық есебін жібереді.

10-тарау. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

35. Курстың оқу процесін жүргізу барысында қолданылатын негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі:

1) «Аула клубтарының қызметін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар» – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2013 ж.;

2) «Жалпы білім беретін мектептер мен қосымша білім беру ұйымдарында әскери-патриоттық клубтардың қызметін ұйымдастыру» әдістемелік ұсынымдар – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік

орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

3) Балалар аула клубтары үшін қосымша білім беру оқу бағдарламалары және әдістемелік материалдар жинағы – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

4) Қазақстан Республикасында балалар қоғамдық ұйымдарының қызметін ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

5) Әдістемелік ұсынымдар «Балаларға қосымша білім беру жүйесінде ата-аналар қоғамдастығы және азаматтық қауымдастығымен ынтымақтасу әдістемесі» – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2015 ж.;

6) Әдістемелік ұсынымдар «Қосымша білім беру жағдайында ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың шығармашылық дамуы» – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2018 ж.;

7) Шиеленістік жағдайларды шешу, толеранттылық және әр алуан мәдени ортада әрекеттесу бойынша әлеуметтік құзыреттілікті қалыптастыру. Білім беру жүйесінің басшыларына, психологтарына, педагогтеріне және әлеуметтік қызметкерлеріне арналған әдістемелік құрал. Асылбекова Л.У. – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2013 ж.;

8) Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері – «Республикалық қосымша-білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Нұр-Сұлтан, 2019 ж.;

9) «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жағдайындағы тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері, 2019 ж.;

10) Әскери патриоттық тәрбие негіздері. Сәдірмекова Ж.Б., Бекбосунов А.Қ., Қадырбаев Ж.Ә. Шымкент, 2010 ж.;

11) Патриотическое воспитание в школе. Агапова И., Давыдова М. М., Айрис-пресс, 2002 ж.;

12) Патриотическое воспитание школьников. Ефремова Г. 2005 ж.;

13) Национальная идея и воспитание патриотизма. Кобылянский В.А., 1998 ж.;

14) Дополнительное образование как условие формирования социальной активности учащихся. Голованова И.Ф., 2005 ж.

**Образовательная программа курса повышения квалификации
«Формирование сознательного отношения к защите Родины в военно-патриотических клубах» для педагогов и специалистов по профилю
организаций, реализующих образовательные программы
дополнительного образования детей**

Глава 1. Общие положения

1. Образовательная программа курса повышения квалификации «Формирование сознательного отношения к защите Родины в военно-патриотических клубах» для педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей (далее – Программа), включает в себя круг вопросов, касающихся развития и дальнейшего совершенствования дополнительного образования детей социально-педагогического направления, предусматривает обновление теоретических, практических знаний и расширение профессиональных навыков педагогов, оказание методической помощи педагогам в углублении знаний по руководству учебно-исследовательской деятельностью и формированию высоко развитыми ключевыми компетенциями.

2. Программа разработана РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан на основе диагностики путем анкетирования профессиональных затруднений и потребностей педагогов, также анализа.

3. Продолжительность Курса повышения квалификации (далее – Курс) составляет 80 часов. При составлении расписания допускаются изменения в тематике Программы с учетом обновлений науки и педагогических технологий.

4. Образовательный процесс Курса включает интерактивные формы обучения: лекция, практическое занятие, творческая мастерская, мастер-класс, работа в малых группах, круглый стол, конференция, тренинг, защита проектов.

5. Программа направлена на совершенствование профессионального и педагогического мастерства педагогов организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей.

6. Программа позволяет напрямую взаимодействовать с педагогическими работниками, обобщившими накопленный опыт, проанализировавшими свою деятельность с точки зрения инновационности и на основе изученного опыта спроектировать вариативную модель педагогической деятельности.

7. Программа способствует развитию и совершенствованию методики ведения обучающих программ, повышению интереса слушателей к военно-патриотическому направлению, детскому общественному движению в системе дополнительного образования. Программа раскрывает новые формы коллективной работы, инновационные педагогические технологии.

Глава 2. Глоссарий

8. Понятия, используемые в Программе:

1) военно-патриотический клуб – общественная организация, занимающаяся патриотическим воспитанием детей и подростков, пропагандой здорового образа жизни;

2) дополнительное образование детей – вид образования, направленный на всестороннее удовлетворение образовательных потребностей ребенка в интеллектуальном, духовно-нравственном, физическом совершенствовании; услуга, предоставляемая организациями дополнительного образования независимо от формы собственности и ведомственной принадлежности;

3) детские общественные объединения – социальное движение, представляющее совместные действия детей и взрослых, объединившихся с целью накопления социального опыта, формирования ценностных ориентаций и самореализации;

4) клуб (от англ. club или club через нем. club) – место встречи людей с едиными интересами (деловыми, познавательными, развивающими, развлекательными, коллекционированием и прочими), зачастую официально объединённых в сообщество, организацию или ассоциацию;

5) патриотизм – преданность и любовь к своему отечеству, к своему народу и готовность к любым жертвам и подвигам во имя интересов своей Родины;

6) STEAM – универсальный практико-ориентированный подход, который позволяет ученикам справляться с задачами любой сложности.

Глава 3. Тематика Программы

9. Тематика Программы с указанием количества теоретических и практических академических часов:

1) нормативный правовой модуль – 6 часов (6 – теория).

Введение. Дополнительное образование детей в Республике Казахстан: состояние и перспективы развития – 2 часа (2 – теория).

Законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей – 2 часа (2 – теория).

Антикоррупционные меры в организациях образования – 2 часа (2 – теория);

2) психолого-педагогический модуль – 24 часа (8 – теория, 16 – практика).

Психолого-педагогическое сопровождение детей как одно из условий

успешной социализации – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Психолого-педагогическая диагностика состояния ребенка – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Психология взаимодействия через творческую деятельность в условиях детского объединения – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Возрастные особенности развития детей в военно-патриотических клубах – 6 часов (2 – теория, 4 – практика);

3) теоретико-технологический модуль – 20 часов (10 – теория, 10 – практика).

Внедрение STEAM-технологий в дополнительном образовании – 2 часа (2 – теория).

Инновационные технологии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в условиях дополнительного образования – 2 часа (2 – практика).

Навыки коммуникации и межличностного общения – 2 часа (2 – теория).

Особенности педагогического взаимодействия социального педагога с организациями дополнительного образования – 2 часа (2 – теория).

Гражданско-патриотическое воспитание молодежи в современных условиях. Формы и методы гражданско-патриотического и военно-патриотического воспитания в регионе – 2 часа (2 – теория).

Современные педагогические технологии в образовательном процессе военно-патриотических клубов – 2 часа (2 – практика).

Организация деятельности военно-патриотических клубов в общеобразовательных школах и организациях дополнительного образования – 4 часа (2 – теория, 2 – практика).

Взаимодействие семьи и военно-патриотического клуба в интересах личности обучающегося – 2 часа (2 – практика).

Военно-патриотический клуб как фактор социализации личности – 2 часа (2 – практика);

4) практико-ориентированный модуль – 30 часов (16 – теория, 14 – практика).

Занятость детей во внеурочное время по месту жительства – один из инструментов предупреждения правонарушений – 2 часа (2 – теория).

Технологии тренинга и коучинга в коммуникационной среде детского объединения – 2 часа (2 – практика).

Механизмы формирования ценностного отношения к жизни – 2 часа (2 – теория).

Роль военно-патриотических клубов в обеспечении занятости детей и развитии их творческих способностей – 2 часа (2 – теория).

Особенности социальной работы в военно-патриотических клубах – 2 часа (2 – теория).

Особенности работы по месту жительства через военно-патриотические клубы и другие досуговые организации – 2 часа (2 – теория).

Использование профориентационных технологий в образовании – 2 часа (2 – теория).

Применение здоровьесберегающих технологий как условие профилактики вредных привычек – 2 часа (2 – практика).

Тренинги на развитие детской социальной коммуникации, информационного пространства, творческого развития личности ребёнка – 2 часа (2 – практика).

Программа деятельности военно-патриотических клубов – 2 часа (2 – практика).

Основы игротехники и анимации. Подбор, организация и реализация игровой деятельности с учетом возрастных особенностей детей – 4 часа (2 – теория, 2 – практика).

Современные технологии в работе с родителями: маршрут «выходного дня» – 4 часа (2 – теория, 2 – практика).

Инновационная деятельность современного педагога подросткового клуба. Защита проекта – 2 часа (2 – практика).

Всего – 80 академических часов: теория – 40, практика – 40.

Глава 4. Цель, задачи и ожидаемые результаты Программы

10. Цель Программы: создание условий для обновления знаний и совершенствования профессионального мастерства педагогических и других работников военно-патриотических клубов, дворцов школьников, общеобразовательных школ, их обучение формам и методам гражданского и патриотического воспитания детей и молодежи современного Казахстана.

11. Для достижения цели Программы определены следующие задачи:

1) ознакомление слушателей с обновлениями в законодательных и нормативных правовых актах, содержании системы дополнительного образования детей, современных образовательных технологиях обучения;

2) внедрение интегрированных подходов к различным видам воспитания и социализации личности обучающегося;

3) проектирование отдельных компонентов педагогической деятельности или целостного образовательного процесса в военно-патриотических клубах;

4) ознакомление с достижениями науки и лучшим опытом социализации личности обучающегося;

5) оказание методической и практической помощи педагогам военно-патриотических клубов.

12. По завершении Курса у педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, будут обновлены знания и совершенствованы навыки профессиональной компетентности.

По завершении Курса слушатели:

1) знают:

законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей;

состояние и перспективы развития дополнительного образования детей в Республике Казахстан;

антикоррупционные меры в организациях образования;

направления воспитательной работы с детьми и подростками на основе общенациональной идеи «Мәңгілік ел», программы «Рухани жаңғыру»;

основные принципы воспитания (гуманизм, патриотизм, духовность, толерантность и др.);

сущность системного, компетентностного и деятельностного подходов в образовании.

2) умеют:

проводить психолого-педагогическую диагностику состояния ребенка и психологию взаимодействия через творческую деятельность в условиях детского объединения;

внедрять STEAM-технологий в дополнительном образовании и инновационные технологии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в условиях дополнительного образования;

применять навыки коммуникации и межличностного общения и особенности педагогического взаимодействия социального педагога с организациями дополнительного образования;

пользоваться формами и методами гражданско-патриотического и военно-патриотического воспитания в регионе и современные педагогические технологии в образовательном процессе военно-патриотических клубов.

3) владеют:

технологиями тренинга и коучинга в коммуникационной среде детского объединения и механизмы формирования ценностного отношения к жизни;

программами деятельности военно-патриотических клубов и инновационную деятельность современного педагога подросткового клуба.

Глава 5. Структура и содержание Программы

13. Структура Программы:

1) общие положения;

2) глоссарий;

3) тематика Программы;

4) цель, задачи и ожидаемые результаты Программы;

5) структура и содержание Программы;

6) организация учебного процесса;

7) учебно-методическое обеспечение Программы;

- 8) оценивание результатов обучения;
- 9) посткурсовое сопровождение;
- 10) список основной и дополнительной литературы.

14. Содержание Программы состоит из четырех модулей:

- 1) нормативный правовой;
- 2) психолого-педагогический;
- 3) теоретико-технологический;
- 4) практико-ориентированный.

15. Нормативный правовой модуль раскрывает вопросы по обновлению законодательной, нормативной правовой базы дополнительного образования детей, модернизации казахстанского образования.

Примерные темы модуля:

- 1) дополнительное образование детей в Республике Казахстан: состояние и перспективы развития;
- 2) законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей;
- 3) антикоррупционные меры в организациях образования.

16. Психолого-педагогический модуль предполагает совершенствование знаний по психолого-педагогической работе с детьми, развитию личности ребенка, детским возрастным особенностям, рассматривает закономерности становления детского объединения, проблемы межличностного общения, возникновение и преодоление межличностных и групповых конфликтов.

Примерные темы модуля:

- 1) психолого-педагогическое сопровождение детей как одно из условий успешной социализации;
- 2) психолого-педагогическая диагностика состояния ребенка;
- 3) психология взаимодействия через творческую деятельность в условиях детского объединения;
- 4) возрастные особенности развития детей в военно-патриотических клубах.

17. Теоретико-технологический модуль раскрывает новые педагогические, проектные и исследовательские технологии, содержание и формы деятельности в дворовых и военно-патриотических клубах, особенности их применения, основные ожидаемые результаты.

Примерные темы модуля:

- 1) внедрение STEAM-технологий в дополнительном образовании;
- 2) инновационные технологии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в условиях дополнительного образования;
- 3) навыки коммуникации и межличностного общения;
- 4) особенности педагогического взаимодействия социального педагога с организациями дополнительного образования;
- 5) гражданско-патриотическое воспитание молодежи в современных

условиях. Формы и методы гражданско-патриотического и военно-патриотического воспитания в регионе;

б) современные педагогические технологии в образовательном процессе военно-патриотических клубов;

7) организация деятельности военно-патриотических клубов в общеобразовательных школах и организациях дополнительного образования;

8) взаимодействие семьи и военно-патриотического клуба в интересах личности обучающегося;

9) военно-патриотический клуб как фактор социализации личности.

18. Практико-ориентированный модуль способствует совершенствованию педагогической деятельности в условиях перехода к практико-ориентированному образованию, реализации инновационных проектов, освоение которых возможно в ходе практических занятий в дворовых и военно-патриотических клубах.

Примерные темы модуля:

1) занятость детей во внеурочное время по месту жительства – один из инструментов предупреждения правонарушений;

2) технологии тренинга и коучинга в коммуникационной среде детского объединения;

3) механизмы формирования ценностного отношения к жизни;

4) роль военно-патриотических клубов в обеспечении занятости детей и развитии их творческих способностей;

5) особенности социальной работы в военно-патриотических клубах;

6) особенности работы по месту жительства через военно-патриотические клубы и другие досуговые организации;

7) использование профориентационных технологий в образовании;

8) применение здоровьесберегающих технологий как условие профилактики вредных привычек;

9) тренинги на развитие детской социальной коммуникации, информационного пространства, творческого развития личности ребёнка;

10) программа деятельности военно-патриотических клубов;

11) основы игротехники и анимации. Подбор, организация и реализация игровой деятельности с учетом возрастных особенностей детей;

12) современные технологии в работе с родителями: маршрут «выходного дня»;

13) инновационная деятельность современного педагога подросткового клуба.

Глава 6. Организация учебного процесса

19. Организация учебного процесса предусматривает проведение занятий в аудиторной и дистанционной формах, а также самостоятельную работу

слушателя.

20. Программа предоставляет необходимые условия для проявления творчества с применением традиционных и инновационных методов по военно-патриотическому воспитанию, организации детского общественного движения. Программа включает теоретические и практические занятия по законодательному и нормативному правовому, научно-исследовательскому, программно-методическому, практическому обеспечению процесса функционирования и развития социально-педагогического направления дополнительного образования детей и призван обеспечить целенаправленность, целостность и системность действий по совершенствованию качества дополнительного образования Республики Казахстан в соответствии с современными требованиями.

21. Образовательный процесс включает интерактивные методы обучения: дискуссии, тренинги, обсуждение видефильмов, совместное решение вопросов, защиту проектов.

22. Целевая группа слушателей Курса: педагоги и специалисты по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, независимо от ведомственной принадлежности и форм собственности.

Глава 7. Учебно-методическое обеспечение Программы

23. Учебно-методическое обеспечение – это совокупность всех учебно-методических документов и материалов по модулям Программ, необходимых для организации и осуществления с их помощью обучения педагогов и специалистов по профилю организаций дополнительного образования.

24. Учебно-методическое обеспечение содержит следующие материалы.

- учебно-методические пособия;
- методические рекомендации для тренера/преподавателя/тьютора, слушателя;
- конспекты лекций;
- пособия по практическим занятиям;
- материалы контроля знаний, умений, навыков;
- гlossарий (справочник, словарь);
- презентационные и раздаточные материалы;
- методические материалы практических занятий;
- аудио, видео и мультимедийные материалы;
- список учебной литературы, рекомендуемой слушателям в качестве основной и дополнительной литературы и другие.

Учебно-методические комплексы могут использоваться как на бумажных носителях (книги, брошюры), так и в электронном виде.

25. Учебно-методическое обеспечение осуществляется по модулям

Программы:

- 1) нормативный правовой модуль – законодательными и нормативными правовыми актами Республики Казахстан по вопросам образования;
- 2) психолого-педагогический модуль – электронными образовательными ресурсами (аудио, видеоматериалы, анимации и иллюстрации), методическими материалами тренингов и практических занятий;
- 3) теоретико-технологический модуль – программами по организации учебно-воспитательной работы, методическими рекомендациями по обновлению содержания образования, учебно-методическими пособиями, справочными материалами (глоссарий, справочник, словарь и др.);
- 4) практико-ориентированный модуль – разработками современных учебно-методических комплексов, практических занятий, мастер-классов, тренингов, презентационных материалов;
- 5) каждый модуль – конспектами лекций в печатном или электронном вариантах.

Глава 8. Оценивание результатов обучения

26. По завершении Курса предусматривается у педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, обновление, пополнение знаний и совершенствование навыков профессиональной компетентности.

27. По завершении образовательного процесса с целью контроля и оценки знаний слушателей проводятся (по выбору):

- 1) презентация проекта;
- 2) итоговое тестирование.

28. Тестовые задания по итогам Курса включают вопросы на знание:

- 1) законодательных и нормативных правовых актов системы образования;
- 2) современных подходов к управлению организацией дополнительного образования;
- 3) психолого-педагогических аспектов в процессе творческой деятельности;
- 4) инновационных технологий и методов обучения.

29. Презентация проекта по итогам Курса предусматривает защиту исследовательской работы индивидуально или в группе по изученным модулям.

30. Критерии оценки контрольной работы по итогам реализации Программы.

«Зачет» (тест: 50 процентов и выше) – педагог и специалист по профилю знает проблемную область выполненного задания, понимает первопричины решаемой проблемы, применяет знание для выполнения задания, анализирует и синтезирует подходы (методы, средства, формы, инструментарий и другие) для

решения проблемы, оценивает значимость выполнения задания для решения проблем повседневной практики.

«Незачет» (тест: ниже 50 процентов) – педагог и специалист по профилю недостаточно знает проблемную область выполненного задания, не понимает первопричины решаемой проблемы, не применяет знание для выполнения задания, не умеет анализировать и синтезировать подходы (методы, средства, формы, инструментарий и другие) для решения проблемы, низко оценивает значимость выполнения задания для решения проблем повседневной практики.

Глава 9. Посткурсовое сопровождение

31. Посткурсовое сопровождение ориентировано на решение частных задач педагога, состоит из следующих элементов: самоопределение, актуальность компетентностей, обратная связь, непрерывность. Посткурсовой период предполагает полномасштабную рефлекссию, творческий отчет об осуществляемой им деятельности после Курса.

32. В посткурсовом сопровождении деятельности педагога используются следующие формы:

- 1) результаты профессионального развития;
- 2) организация и проведение в течение первого календарного года после прохождения Курса не менее трех самостоятельных работ педагогом;
- 3) привлечение педагогов, прошедших Курс и успешно применяющих полученные знания, умения, навыки на практике, к участию в мероприятиях по обмену опытом, публичное признание их опыта (публикации в средствах массовой информации);
- 4) корректировка Программы Курса.

33. Мониторинг посткурсового сопровождения деятельности педагога проводится в течение трех лет один раз в год заочно либо в дистанционной форме.

34. Каждый слушатель после Курса готовит индивидуальный план профессионального развития и направляет творческий отчет организаторам курса.

Глава 10. Список основной и дополнительной литературы

35. Список основной и дополнительной литературы, используемой в ходе проведения учебного процесса Курса:

- 1) «Методические рекомендации по организации деятельности дворовых клубов» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2013 г.;
- 2) Методические рекомендации «Организация деятельности военно-

патриотических клубов в общеобразовательных школах и организациях дополнительного образования» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;

3) Сборник образовательных учебных программ дополнительного образования и методических материалов для Детских дворовых клубов – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;

4) Методические рекомендации по организации деятельности детских общественных организаций в Республике Казахстан – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;

5) Методические рекомендации «Методика сотрудничества с родительской общественностью и гражданским сообществом в системе дополнительного образования детей» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2015 г.;

6) Методические рекомендации «Творческое развитие детей с особыми образовательными потребностями в условиях дополнительного образования» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2018 г.;

7) Формирование социальной компетентности разрешения конфликтных ситуаций, толерантности и взаимодействия в многообразной культурной среде. Методическое пособие для руководителей системы образования, психологов, педагогов и социальных работников. Асылбекова Л.У. – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2013 г.;

8) Концептуальные подходы к развитию дополнительного образования детей в Республике Казахстан – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Нур-Султан, 2019 г.;

9) Концептуальные основы воспитания в условиях реализации программы «Рухани жаңғыру», 2019 г.;

10) Әскери патриоттық тәрбие негіздері. Сәдірмекова Ж.Б., Бекбосунов А.Қ., Қадырбаев Ж.Ә. Шымкент, 2010 г.;

11) Патриотическое воспитание в школе. Агапова И., Давыдова М. М., Айрис-пресс, 2002 г.;

12) Патриотическое воспитание школьников. Ефремова Г. 2005 г.;

13) Национальная идея и воспитание патриотизма. Кобылянский В.А., 1998 г.;

14) Дополнительное образование как условие формирования социальной активности учащихся. Голованова И.Ф., 2005 г.